

Bases Ètiques i Metodològiques de la Infermeria

Codi: 106107
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500891 Infermeria	OB	1	2

Professor/a de contacte

Nom: Antonia Arreciado Marañón
Correu electrònic: antonia.arreciado@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Miguel Jimenez Pera
Sergio Martinez Morato

Equip docent extern a la UAB

Pendent

Prerequisits

No hi ha prerequisits específics per cursar l'assignatura

Objectius

Contextualització:

L'assignatura de Bases Ètiques i Metodològiques de la Infermeria té 6 crèdits ECTS i està considerada com a obligatòria dins les directrius generals de Bases de la Infermeria del pla d'estudis de la Universitat Autònoma de Barcelona per a l'obtenció del títol de Grau en infermeria.

En aquesta assignatura es treballen les bases ètiques i metodològiques de la professió infermera com a eina indispensable per poder prestar unes cures infermeres de qualitat. En un context com l'actual, en constant transformació i influenciat per factors diversos i canviants, resulta necessària la formació dels futurs professionals en una metodologia de treball sistemàtica que permeti abordar i solucionar problemes de l'àmbit competencial infermer. A l'àmbit professional assistencial, saber treballar amb cures estandaritzades i informatitzades i fer-ho de manera segura, requereix el domini dels principis de la metodologia infermera o procés d'atenció d'infermeria. El desenvolupament d'aquesta pràctica es du a terme en el si d'un entorn social concret i en el marc d'un sistema de salut basat en uns principis, uns valors i unes normes socials i legals, que interactuen amb els valors de l'usuari i els del propi professional. Valors que en l'activitat quotidiana, en la presa de decisions sobre atenció de salut, poden entrar en col·lisió i presentar conflictes que facin sorgir determinats dilemes ètics.

Els objectius formatius de l'assignatura són els següents:

- Conèixer el procés d'atenció d'infermeria per tal d'utilitzar-ho posteriorment a la pràctica clínica.
- Adquirir habilitats d'aplicació del mètode científic en les intervencions infermeres.
- Conèixer les obligacions i les responsabilitats que incideixen en l'exercici professional de la infermeria.
- Adquirir les habilitats de pensament crític necessàries per actuar en la professió de manera segura i efectiva.
- Demostrar la capacitat d'aplicar un anàlisi crític i una rigorosa valoració de les situacions assistencials per tal d'ajudar a l'usuari i/o família a adoptar les conductes més adequades per aconseguir el seu benestar, partint del propi coneixement i l'aplicació dels principis ètics, i en especial respectant els drets humans així com els drets de l'usuari.

Competències

- "Demostrar que es comprenen, sense prejudicis, les persones: considerar-ne els aspectes físics, psicològics i socials, com a individus autònoms i independents; assegurar que es respectin les seves opinions, creences i valors, i garantir el dret a la intimitat, a través de la confidencialitat i el secret professional."
- Aplicar els fonaments i els principis teòrics i metodològics de la infermeria.
- Basar les intervencions infermeres en l'evidència científica i en els mitjans disponibles.
- Demostrar que es coneix el codi ètic i deontològic de la infermeria espanyola i que es comprenen les implicacions ètiques de la salut en un context mundial en transformació.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua
- Dissenyar sistemes de cures dirigits a persones, famílies o grups, avaluar-ne l'impacte i establir-hi les modificacions oportunes.
- Generar propostes innovadores i competitives en la investigació i en l'activitat professional.
- Promoure i respectar el dret de participació, informació, autonomia i el consentiment informat, en la presa de decisions de les persones ateses, d'acord amb la manera com viuen el seu procés de salut-malaltia.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar la metodologia científica en les pròpies intervencions.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva.
2. Analitzar críticament els principis i valors que regeixen l'exercici de la professió infermera.
3. Analitzar el codi ètic i deontològic de la infermeria, així com la normativa legal vigent referent a l'assistència sanitària.
4. Analitzar les desigualtats de gènere, així com els factors que les sustenten, des dels diferents sistemes: el sistema familiar, el de parentiu, l'econòmic, el polític, el simbolisme i els sistemes educatius.
5. Analitzar les dificultats, els prejudicis i les discriminacions, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
6. Analitzar situacions de cures infermeres relacionades amb plantejaments ètics.
7. Aplicar l'evidència científica en la planificació i el desenvolupament de les cures infermeres.
8. Demostrar la importància de la confidencialitat, la intimitat i el secret professional en les cures infermeres.
9. Descriure els drets i deures dels usuaris dels serveis de salut.
10. Descriure els processos per promoure la participació i l'autonomia del pacient en la presa de decisions en el seu procés de salut i malaltia.
11. Desenvolupar habilitats d'aplicació del mètode científic en les intervencions infermeres.
12. Determinar els criteris de resultat adequats als problemes d'infermeria detectats.
13. Explicar el codi deontològic d'infermeria.

14. Explicar els conceptes de deontologia professional, bioètica, fonaments del dret i la legislació espanyola en relació amb l'àmbit sanitari.
15. Explicar els principis ètics i les bases del consentiment informat.
16. Explicar els principis ètics implicats en la recerca infermera.
17. Identificar els components psicosocials dels individus així com els valors i les creences que els identifiquen com a persones autònomes i independents, al llarg del seu cicle vital.
18. Identificar els llenguatges estandarditzats i les taxonomies infermeres més utilitzades en relació amb els diagnòstics infermers, criteris de resultats i intervencions.
19. Identificar en les cures infermeres accions que respectin els principis de responsabilitat ètica, els drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
20. Identificar les diferents etapes del procés infermer i la seva aplicació específica davant de les respostes de les persones en les alteracions de salut.
21. Identificar les mesures que garanteixin el respecte d'opinions, creences i valors sense emissió de judicis de valor.
22. Identificar les respostes psicosocials de les persones davant de les diferents situacions de salut (en particular, la malaltia i el patiment), i seleccionar les accions adequades per proporcionar-los ajuda.
23. Indicar les intervencions necessàries per mostrar comprensió i respecte envers la persona com a individu autònom i independent.
24. Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
25. Reconèixer drets fonamentals de la persona basats en el codi deontològic d'infermeria.
26. Reflexionar sobre el dret a la informació i a la participació garantint l'autonomia en la presa de decisions i la confidencialitat de la informació.
27. Resoldre problemes d'infermeria i problemes de col·laboració, utilitzant la història clínica, els diagnòstics infermers i els criteris de resultat que es vol aconseguir (segons el paradigma escollit).

Continguts

- Metodologia científica en Infermeria: el Procés d'Atenció d'Infermeria (PAI)

Què és el PAI i quines son les seves fases.

Beneficis de la seva praxis.

Què és el pensament crític i com arribar a pensar críticament.

PAI i models infermers. Model conceptual de Virginia Henderson. Revisió de conceptes.

- Fases del Procés d'Atenció d'Infermeria

1. Valoració

Què és i en què consisteix la valoració. Fases:

- Recollida de dades.
- Validació de les dades.
- Organització de les dades.
- Informe i registre de dades.

2. Diagnòstic.

Aplicació del pensament crític i interpretació de les dades per identificar el problema i formular el diagnòstic. Distingirem entre:

- Diagnòstics infermers

- Problemes d'autonomia
- Problemes de col·laboració.

3. Planificació.

Què és i en què consisteix la planificació:

- Establir prioritats.
- Determinar els objectius. Característiques dels objectius.
- Determinar les intervencions/ activitats: tipus i característiques.

4. Execució.

Què és i en què consisteix l'execució de les cures infermeres:

- Preparació per a l'execució.
- Realització.
- Registre.

5. Avaluació.

Què és i quina finalitat té el procés d'avaluació:

- Com avaluar els criteris de resultats i les intervencions infermeres.
- Avaluació continua del procés d'atenció d'infermeria fins la resolució.
- Plans de cures estàndards i individuals. Guies de pràctica clínica, protocols i procediments.
- Principis ètics de la professió infermera

Principis de la Bioètica, valors i actituds, i la seva aplicació en la professió infermera.

Documents de referència de bioètica: Declaració Universal dels Drets Humans, Informe Belmont, Declaració de Hèlsinki etc.

Funcions del Comitè d'Ètica Assistencial

- Competències de la professió i Codis Deontològics.

Codi ètic de la infermeria: Revisió dels codis deontològics del Col·legi d'Infermers i Infermeres de Barcelona i del Consell Internacional d'Infermeria (CIE).

- El professional d'infermeria i l'exercici de la professió: Situacions especials, dilemes ètics.
- Legislació dins l'àmbit sanitari

Llei General de Sanitat i Llei d'Ordenació Sanitària de Catalunya.

- Drets i deures dels usuaris de la sanitat a Catalunya. Antecedents legals i lleis actuals en relació a:

La informació sobre la pròpia salut/procés de morir dignament La intimitat i la confidencialitat de les dades.

El consentiment informat.

La història clínica.

Metodologia

La metodologia serà mixta.

Teoria.

Té la finalitat de proporcionar a l'estudiant els coneixements i les habilitats necessàries per tal que, amb posterioritat, pugui fer servir la metodologia científica per solventar problemes de la disciplina y professió. A curt termini, ha d'ajudar-li per elaborar i dur a terme un procés d'atenció d'infermeria així com per treballar de manera pràctica els aspectes ètics implicats en diferents situacions de la vida professional.

Les sessions es fonamenten en un treball interactiu entre el docent i els estudiants. En aquest sentit, al llarg de les sessions es combinarà:

- a) Docència impartida pel professor
- b) Exercicis de reflexió i pràctics a realitzar a l'aula.

Es considera indispensable la participació activa de l'estudiant en les activitats proposades.

Seminaris Especialitzats (SESP).

A partir dels coneixements i habilitats treballades i adquirides a les sessions de teoria, l'estudiant treballarà, de manera pràctica i en grup petit, totes les fases de la metodologia infermera. El resultat final serà l'elaboració completa d'un procés d'atenció infermer adient i reflexionat sobre la base de diferents casos clínics proposats. De la mateixa manera es treballaran casos pràctics o situacions amb components ètics sobre els que l'estudiant haurà de treballar, reflexionar i fer una exposició final.

Els seminaris estan planificats per treballar en grups de 20-25 estudiants, distribuïts segons el calendari acadèmic. Els grups seran definits pel coordinador d'assignatura a principi de curs i s'informarà als estudiants a través del Moodle de l'assignatura. L'assistència als seminaris és obligatòria. La no assistència repercutirà negativament en la nota.

Tutories individualitzades.

Es podran concretar tutories específiques contactant prèviament per e-mail amb el professor/a.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
SEMINARIS ESPECIALITZATS	24,5	0,98	1, 2, 4, 5, 6, 7, 11, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27
TEORIA	25	1	1, 3, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS/ ESTUDI PERSONAL/ LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	90,5	3,62	1, 6, 7, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26

Avaluació

Avaluació de la part teòrica:

Avaluació escrita mitjançant proves objectives (examen).

Suposa el 50% de la nota fina.

Té com objectiu avaluar l'adquisició de coneixements de l'assignatura treballats a les sessions teòriques i es realitzarà a la finalització de les mateixes. Aquesta avaluació constarà de preguntes obertes de resposta curta i/o preguntes amb ítems de resposta múltiple (tipus test) sobre els coneixements teòrics adquirits al llarg de l'assignatura. En aquest últim cas, les preguntes amb ítems de resposta múltiple contindran 4 opcions de resposta. Els errors resten segons la següent fórmula: $x = \text{encerts} - (\text{errors} / n - 1)$ on n és el nombre d'opcions de resposta.

Cal treure una nota mínima de 5 per fer la mitjana ponderada.

Avaluació dels Seminaris Especialitzats:

Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes: elaboració i lliurament escrit

Suposa el 25 % de la nota final.

Elaboració i lliurament escrit d'un Procès d'Atenció Infermeria a partir de casos proposats als Seminaris Especialitzats.

Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes: exposició i defensa oral

Suposa el 25% de la nota final.

Exposició i defensa oral del Procès d'Atenció d'Infermeria del cas proposat als Seminaris Especialitzats i dels treballs i/o casos de component ètic.

Les avaluacions dels Seminaris es realitzen a través de les rúbriques elaborades a tal efecte i penjades al Moodle a l'inici dels mateixos.

L'assistència als seminaris és obligatòria. Per cada falta d'assistència hi haurà una reducció d' 1 punt de la nota final dels seminaris. Si un estudiant falta a 4 seminaris o més, serà exclòs del treball en grup i se li computarà com No Avaluable a les notes que corresponen als seminaris.

OBTENCIÓ DE LA QUALIFICACIÓ FINAL

La qualificació final de l'assignatura és el sumatori de les qualificacions de les activitats d'avaluació proposades. El requisit per fer aquest sumatori és haver obtingut una puntuació mínima de 5 punts sobre 10 en l'avaluació escrita mitjançant proves objectives (examen) de la part teòrica.

S'entendrà per No Avaluable aquell estudiant que no s'hagi presentat a alguna o cap de les activitats avaluatives (avaluació escrita mitjançant proves objectives que suposa el 50% de la nota i exposicions i defenses orals dels treballs), que no presenti el treball escrit sobre el PAI requerit i amb 4 o més faltes d'assistència als Seminaris Especialitzats. En cas necessari, l'equivalència numèrica del No Avaluable és de zero.

Els estudiants que no hagin superat l'assignatura per mitjà de l'avaluació continuada podran presentar-se a una prova de recuperació. Per participar a la recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura (article 112 ter. de la normativa d'avaluació de la UAB).

L'estudiant té dret a la revisió de les proves d'avaluació. Per a tal fi es concretarà la data al campus virtual. Segons l'acord 4.4 del Consell de Govern 17/11/2010 de la normativa d'avaluació, les qualificacions seran:

Del 0 a 4,9 = Suspens

Del 5,0 al 6,9 = Aprobat

Del 7,0 al 8,9 = Notable

Del 9,0 al 10= Excel·lent

Quan l'estudiant no es presenti a alguna o a cap de les activitats d'avaluació planificades= No Avaluable

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació escrita mitjançant proves objectives	50%	3	0,12	1, 2, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes: elaboració i lliurament escrit	30%	4	0,16	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27
Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes: exposició i defensa oral	20%	3	0,12	1, 2, 3, 6, 7, 8, 11, 21, 26, 27

Bibliografia

Bases metodològiques:

1. Alfaro R. Pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería: un enfoque práctico para un pensamiento centrado en los resultados. 4ª ed. Barcelona: Elsevier;2009.
2. Alfaro R. Aplicación del proceso enfermero: fomentar el cuidado en colaboración. 5ª ed. Barcelona: Masson; 2003.
3. Bulechek G, Butcher H, McCloskey J. Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC). 7ª ed. Madrid: Elsevier; 2018
4. Johnson M, Moorhead S, Bulechek G, Butcher H, Maas M, Swanson E. Vínculos de NOC y NIC a NANDA-I y diagnósticos médicos. Soporte para el razonamiento crítico y la calidad de los cuidados. 3ª ed. Barcelona: Elsevier;2012.
5. Luis MT, Fernández C, Navarro MV, De la teoría a la práctica: el pensamiento de Virginia Henderson en el siglo XXI. 2ªed. Barcelona: Masson; 2005.
6. Luis MT. Los diagnósticos enfermeros: revisión crítica y guía práctica. 2ª ed. Barcelona: Elsevier-Masson; 2013.
7. Luis MT. Enfermería Clínica. Cuidados enfermeros a las personas con trastornos de Salud. Barcelona:Wolters Klumer, 2015.
8. Marriner-Tomey A, Raile M. Modelos y Teorías en enfermería. 6ª ed, Madrid: Elsevier; 2007.
9. Moorhead S, Johnson M, Maas M. Clasificación de resultados de enfermería (NOC). 4ª ed. Madrid: Elsevier; 2018.
10. Nanda Internacional. Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación 2021-2023. Madrid:Elsevier; 2019.
11. Rifà R, Olivé C, Lamoglia M. Lenguaje NIC para el aprendizaje teórico-práctico en enfermería.Barcelona:Elsevier; 2012.
12. Tellez S, García M. Modelos de cuidados en enfermería NANDA, NIC y NOC. México DF: Mc Graw-Hill Interamericana; 2012.

Bases ètiques:

1. Antón Almara P. Ética y legislación en enfermería. Barcelona: Masson; 2000.
2. Cortina A, Torralba MJ, Zurgasti J. Ética y legislación en enfermería: análisis sobre la reponsabilidad profesional. Madrid: Mc Graw-Hill/ Interamericana de España; 1997.

3. Davis AJ, Tschudin V, de Raeve L. Ética en enfermería: conceptos fundamentales de su enseñanza. Madrid: Triacastela; 2009.
4. Fry ST, Johnstone MJ. Ética en la práctica de enfermería: una guía para la toma de decisiones éticas. México: Manual Moderno; 2010.
5. Gafo, J. Ética y legislación en enfermería. Madrid: Universitas; 1994.

Pàgines web d'interès:

NANDA International [sede web]. Disponible a www.nanda.org

Antón Almara P. Ética y legislación en enfermería. Barcelona: Masson; 2000.

Ayuso Murillo D, Grande Sellera RF. La gestión de enfermería y los servicios generales en las organizaciones sanitarias. Madrid: Díaz de Santos; 2006

Abedis Donabedian. Instituto Universitario UAB [sede web] Barcelona: fadq.org. Disponible en: www.fadq.org

Col.legi Oficial Infermeres i Infermers de Barcelona [sede web]. Disponible en: www.coib.cat

Fundació Victor Grífols i Lucas [sede web]. 2009. Disponible en: fundaciongrifols.org

Generalitat de Catalunya, Departament de Salut [sede web]. Disponible en: www.gencat.cat

Institut Borja de Bioètica [sede web]. Disponible en: www.ibbioetica.org/es

Programari

No cal programari específic.